

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SUPRAFAȚĂ ÎN PUNCUL „PENINSULA”, JUDEȚUL CONSTANȚA (II)

Dragoș Nicolae Neagu*

Rezumat: *Această lucrare se dorește a fi o prezentare a rezultatelor cercetărilor arheologice de suprafață efectuate în prima jumătate a anului 2022 în regiunea peninsulară a comunei Lumina. Finalizarea acestora aduce în discuție aspecte noi, majoritatea conjuncturale, care privesc și se referă la descoperirile „paleolitice și epipaleolitice” de la „Peninsula”.*

Activitățile arheologice s-au concentrat asupra ultimului sector (S5) al Zonei 1. Cu această ocazie, au fost reexamineate și punctele unde, în trecut, au fost observate mai multe materiale litice. Decizia s-a dovedit a fi una bună, deoarece cu această ocazie am reușit să identificăm și alte fragmente de silex.

Rezultatele intervențiilor recente din acest punct indică o reevaluare a observațiilor făcute în timpul primelor investigații. Noile constatări completează afirmațiile anterioare și, în același timp, susțin o parte a ipotezelor inițiale. Cele mai importante se referă la localizarea siturilor arheologice „Peninsula II” și „Peninsula III” (menționate de către Mihalache Brudiu), la suprafața acestora, la materialele descoperite, la numărul lor, ținând cont și de o serie de aspecte considerate de noi ca fiind secundare.

Toate acestea, alături de ceea ce se cunoaște deja, oferă o nouă perspectivă asupra contextului general întâlnit în această zonă.

Abstract: *This paper is intended to be a presentation of the results of the surface surveys carried out in the first half of 2022 in the peninsular region of Lumina. Their completion brings into discussion new, mostly conjectural issues concerning and relating to the „Paleolithic and Epipaleolithic” finds from the „Peninsula”.*

Archaeological activities focused on the last sector (S5) of Area 1. On this occasion, points where a concentration of lithic material had been observed in the past were also re-examined. The decision proved to be a good one, as on this occasion we were able to identify further flint fragments.

The results of the recent interventions at this point indicate a reassessment of the observations made during the first investigations. The new findings complement previous statements and at the same time support some of the original hypotheses. The most important ones concern the location of the archaeological sites „Peninsula II” and „Peninsula III” (mentioned by Mihalache Brudiu), their surface, the materials discovered, their number, taking into account also a number of aspects considered by us as secondary.

All this, together with what is already known, provides a new perspective on the general context encountered in this area.

Cuvinte-cheie: *cercetări de suprafață, paleolitic, punctul „Peninsula”, județul Constanța, Dobrogea.*

Key-words: *surface surveys, Paleolithic, „Peninsula” point, Constanța county, Dobruja.*

La începutul anului trecut debutau cercetările arheologice de suprafață din zona peninsulară a localității Lumina, structurate pe durata mai multor luni și etape, fără ca acestea să fi fost concretizate¹.

Activitățile din ultimele luni au fost dedicate finalizării investigațiilor din ultimul sector (S5) aflat în extremitatea nord-estică a Zonei 1. Acestea au pornit de la precizările cercetătorilor Alexandru Păunescu, Florea Mogoșanu, Marin Cîrciumaru și Mihalache Brudiu și de la dorința de a stabili poziția descoperirilor „paleolitice și epipaleolitice”² menționate de către aceștia pe raza comunei Lumina.

* Doctorand, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, e-mail: dragosnicolae.neagu@gmail.com.

¹ Neagu, 2021.

² Brudiu, 1985.

Reexaminarea potențialului arheologic alături de recuperarea eventualelor materiale arheologice împreună cu identificarea și stabilirea coordonatelor Stereo 70 ale descoperirilor au reprezentat obiectivele intervențiilor de anul acesta.

Dificultățile pe care le-am întâlnit sunt conjuncturale și se referă cu precădere la topografia terenului și la vegetația care pe alocuri s-a dezvoltat foarte mult, în special specia de arbust *elaeagnus angustifolia*, cunoscută sub denumirea populară de „sălcioară”.

Suprafața de cca. 15 ha a sectorului se află la limita sudică a cartierului Peninsula aparținând orașului Năvodari, învecinându-se la nord cu extravilanul arabil al localității.

Terenul are o înclinație pronunțată pe direcția nord-sud, cu înălțimi ceva mai importante comparativ cu cele măsurate în restul **Zonei 1**. O bună parte a acestuia este lotizată și face parte din intravilanul localității Lumina, cealaltă, rămasă în extravilan, este destinată pășunatului.

Parcelarea relativ recentă a determinat unele modificări ale configurației solului. În unele locuri stratul vegetal a fost acoperit cu grămezi de materiale sterile și de deșuri din construcții, iar în altele au fost efectuate excavații până la adâncimi cuprinse între 0,40-0,90 metri adâncime.

Rezultatul imediat al activităților antropice se manifestă prin schimbarea profilului suprafețelor asupra cărora s-a intervenit. Toate acestea au îngreunat într-o mare măsură buna desfășurare a procesului arheologic.

Explorarea lotului a început din extremitatea estică, pe direcția est-vest, continuând spre nord până la granița cu plantațiile agrare de aici. După examinarea celor aproximativ 15 ha și contabilizarea puținelor elemente care au intrat în atenția noastră am decis extinderea ariei spre nordul sectorului 5, în extravilanul localității, cu cca. 8 ha. Lucrările agricole efectuate în primăvara anului curent au asigurat condiții optime pentru evoluția periegezelor din această zonă, care s-au desfășurat într-un ritm rapid.

Înainte de a prezenta observațiile noastre cu privire la particularitățile întâlnite în sectorul 5 și cele 8 ha adiționale, considerăm ca fiind necesare câteva precizări cu privire la vechile cercetări.

În articolul precedent³ arătam posibilitatea ca după parcurgerea ultimei parcele a **Zonei 1** să putem identifica poziția exactă a punctului „Peninsula II”, menționat de către M. Brudiu ca aflându-se în apropierea micii exploatare de calcar din estul micului golf de la Lumina. Amintim, de asemenea, mențiunea noastră cu privire la identificarea carierei în marginea de nord-est a sectorului 4, unde, cu acest prilej nu au fost semnalate materiale arheologice.

Pentru a clarifica situația, am revenit în acest punct și am reanalizat terenul limitrof cu mai multă atenție. Cu această ocazie am observat mici spărturi de silex, izolate, pe care le considerăm ca fiind rezultatul activităților antropice din secolele recente, fragmentele fiind accidentale și nicidecum rezultatul prelucrării silexului de către reprezentanții comunităților preistorice semnalate în zonă⁴. Însă, nu excludem ca acestea să-și fi procurat o parte a materiei prime din acest loc cu atât mai mult cu cât rocile se află aproape de suprafață și în cantități suficiente chiar și după extragerea masivă a acestora din perioada contemporană.

Remarcăm culoarea alb-cenușie a așchiilor găsite, nuanța fiind similară cu a unora dintre cele descoperite de noi la limita dintre sectoarele 4 și 3, unde am identificat o concentrație de astfel de fragmente, procentul acestora fiind mult mai mic decât al celor maro, care sunt majoritare.

Este posibil ca membrii așezărilor mezolitice semnalate pe teritoriul comunei Lumina să fi adus bucățile de calcar și să le fi prelucrat aici, ceea ce ar explica multele frânturi de silex constatate anterior. Rămâne de văzut în ce măsură acestea sunt rezultatul intervenției umane manifestate cândva în trecutul istoric și dacă sub stratul vegetal se află sau nu și alte materiale, poate chiar unelte din silex.

Revenind la cele observate în sectorul 5, partea estică a acestuia s-a dovedit a fi lipsită de orice descoperire arheologică, singurele descoperiri fiind realizate în apropierea văii învecinate

³ Neagu, 2021.

⁴ Păunescu, Mogoșanu, Cîrciumaru, 1972; Brudiu, 1985.

carierei de calcar. În ceea ce privește extinderea de cca. 8 ha din apropierea drumului de piatră situația este similară cu cea din jumătatea estică a S5.

Bucățile de silex observate în partea centrală, aflate într-o relativă apropiere unele de celelalte, se disting prin nuanța lor maro, din cele trei remarcându-se una prin dimensiunile sale relativ mari (15 cm). Din aceasta din urmă (**Fig. 1**) pare să fi fost separate, la un moment dat, mici nuclee. Celelalte două (**Fig. 2, 3**), de mici dimensiuni (cca. 4 cm), sunt părți secționate natural, aparținând altor roci de silex.

Prezența acestora într-un spațiu unde predominante sunt pietrele de silex alb-cenușiu este cel puțin curioasă. Poziția lor izolată poate fi explicată prin intervenția umană și transportarea lor aici din punctul de proveniență. Cu ce scop însă nu știm. Cert este că aceste nu provin din mica carieră aflată în apropiere.

În altă ordine de idei, bibliografia existentă plasează punctul „Peninsula II” în „partea de nord a carierei de calcar din apropierea șoselei pietruite Lumina-Peninsula”⁵, însă, în direcția indicată de studiul citat, nu a fost semnalată prezența de piese litice sau a unor concentrații de silex. Singura explicație pe care o găsim împrejurării se referă la construcțiile aflate la nord de acest drum, care nu existau la sfârșitul secolului XX. Probabil, acestea au fost edificate direct pe locul descoperirilor.

Concluziile finale converg spre extinderea periegezelor dincolo de limitele **Zonei 1**, pe linia Canalului Poarta Albă-Midia Năvodari și în jurul cartierului Peninsula, în vederea îndeplinirii obiectivelor inițiale.

În acest moment poziția punctului „Peninsula II” este neclară, nimic din cele întâlnite nesustținând prezența acestuia în acest ultim sector investigat.

LISTA ILUSTRAȚIILOR

Fig. 1. Bucată de silex de culoare maro.

Fig. 2. Fragment de silex.

Fig. 3. Fragment de silex.

ABREVIERI

<i>Pontica</i>	- <i>Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie</i> , Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța.
----------------	---

BIBLIOGRAFIE

Brudiu, M. 1985. Descoperiri paleolitice și epipaleolitice pe teritoriul comunei Lumina, județul Constanța. *Pontica* 18, pp. 13-23.

Neagu, D. N. 2021. Cercetări arheologice de suprafață în punctul „Peninsula”, județul Constanța (I). În: S. Forțiu (edit.), D. Micle (coord.), *ArheoVest. In honorem Valeriu Sîrbu: interdisciplinaritate în arheologie și istorie*. Vol. 1. Cluj-Napoca: Mega, pp. 123-134.

Păunescu, A., Mogoșanu, F., Cîrciumaru, M. 1972. Unele considerații privind paleoliticul mijlociu din Dobrogea. *Pontica* 5, pp. 11-28.

⁵ Brudiu, 1985, p. 14.

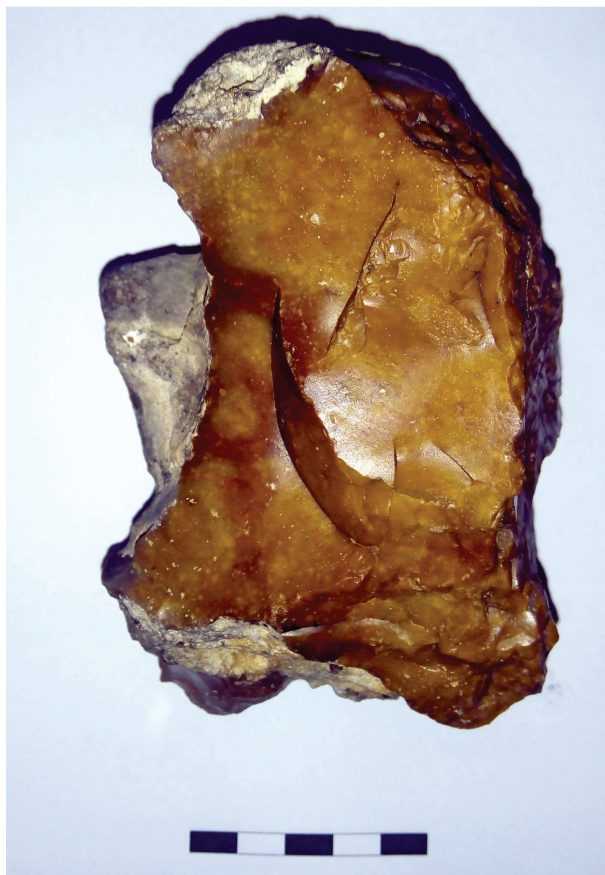

Figura 1

Figura 2

Figura 3